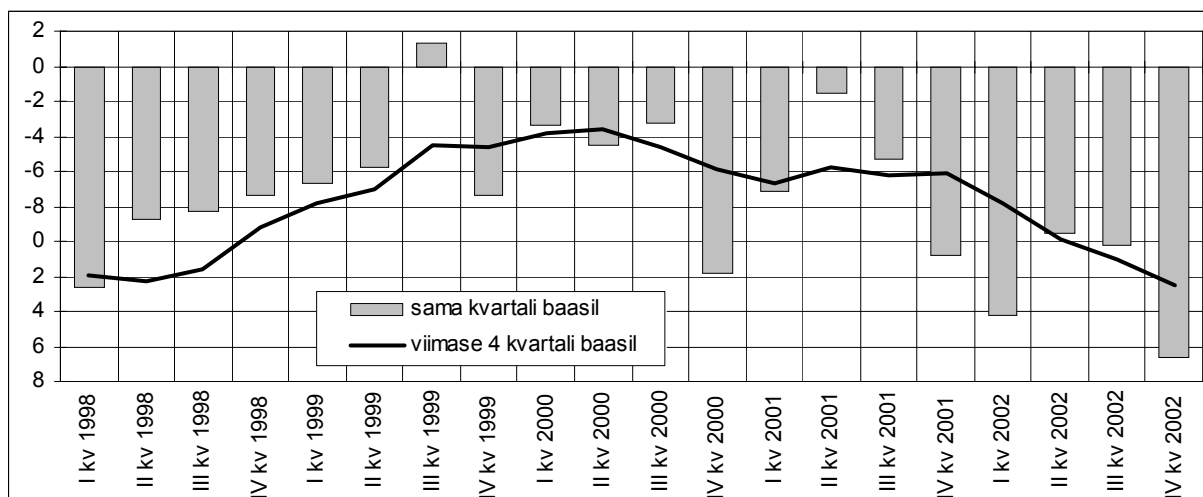

EESTI 2002. AASTA ESIALGSE MAKSEBILANSI KOMMENTAAR

- Seoses nõrgenenud ekspordinõudluse ja tugeva impordinõudlusega suurenes Eesti 2002. aasta esialgse maksebilansi jooksevkonto puudujääk võrreldes 2001. aastaga nii absoluutväärtuselt kui ka suhtena oodatavasse sisemajanduse koguprodukti (SKP) üle kahe korra, moodustades vastavalt 13,3 miljardit krooni ja 12,5% (vt tabel 1).
- Defitsiidi järsu suurenemise põhjusteks olid väliskaubandusbilansi puudujäägi suurenemine ja teenuste bilansi ülejäägi vähenemine.
- Jooksevkonto puudujääk oli täielikult kaetud kapitali- ja finantskonto ülejäägiga ning reservid kasvasid ligi miljardi krooni võrra.
- 2002. aastal toimusid muutused jooksevkonto puudujäägi finantseerimise struktuuris – kui varasemal aastal kaeti see põhiliselt otseinvesteeringute arvelt, siis vaadeldaval perioodil otseinvesteeringute osa vähenes ning portfelli- ja muude investeeringute osa suurenes.

JOOKSEVKONTO puudujäägi peamise komponendi – **väliskaubandusbilansi** – puudujääk oli igas kvartalis keskmiselt miljardi krooni võrra suurem kui 2001. aastal ning aastaga suurenes defitsiit ligi 5 miljardi krooni võrra, moodustades 18,5 miljardit krooni e 17,4% SKP suhtes (2001. aastal 14,3%; vt joonis 1).

Joonis 1. Jooksevkonto saldo SKP suhtes (%)

Püsivalt kõrge sisenõudlus ning Eesti peamiste kaubanduspartnerite jätkuvalt nõrk majanduskonjunktuur põhjustasid kaupade ekspordi 1,5%se languse ning nende impordi 5,3%se kasvu. Nimetatud muutused olid tingitud töötluskaupade osatähtsuse vähenemisest nii ekspordis kui ka impordis (IV kvartalis oli täheldatav mõningane tõus) ning seotud põhiliselt madalseisuga maailmamajanduse elektroonikatööstuses. Samal ajal suurenes normaaleksport (eksport ilma töötluskaupadeta) 9,4%. Kasv toimus praktiliselt kõigi kaubagruppide osas, teistest enam suurenes aga transpordivahendite, puidu ja puidust valmistatud toodete ning mineraalsete toodete eksport. Lõpptarbimisliku otstarbe järgi kasvas kõige rohkem kapitalikaupade väljavedu. Kaupade import vabaks ringluseks (normaalimport) suurenes 13%, kusjuures kiiremini kasvas vahetarbimis- ja kapitalikaupade ning aeglasemalt tarbekaupade

sissevedu. Eesti peamiseks väliskaubanduspartneriteks olid Euroopa Liidu liikmesriigid, mille osa Eesti väliskaubanduskäibes vähenes 2001. aasta 70%lt töötluskaupade mahu kahanemine tõttu 67%le.

Tabel 1. Eesti maksebilanss (mln kr)¹

	1998	1999	2000	2001					2002				
	Kokku	Kokku	Kokku	I	II	III	IV	Kokku	I	II	III	IV	Kokku
Jooksevkonto	-6 760,2	-3 607,7	-5 093,4	-1 559,6	-398,9	-1 316,6	-2 614,4	-5 889,5	-3 423,4	-2 749,9	-2 754,9	-4 393,5	-13 321,7
Kaupade ja teenuste bilanss	-7 676,2	-3 755,4	-3 569,0	-1 023,8	-287,3	-668,7	-1 643,9	-3 623,7	-2 489,4	-2 029,2	-2 341,2	-3 571,0	-10 430,8
Kaubandusbilanss	-15 725,5	-12 096,9	-13 143,6	-3 041,1	-3 027,2	-3 786,6	-3 929,0	-13 783,9	-3 905,7	-4 874,3	-4 797,3	-4 940,3	-18 517,6
Kaupade eksport f.o.b	37 786,3	36 995,2	56 345,9	16 192,8	15 967,7	12 306,9	14 199,7	58 667,1	13 153,4	14 712,2	14 121,5	15 818,4	57 805,5
Kaupade import f.o.b	-53 511,8	-49 092,1	-69 489,5	-19 233,9	-18 994,9	-16 093,5	-18 128,7	-72 451,0	-17 059,1	-19 586,5	-18 918,8	-20 758,7	-76 323,1
Teenuste bilanss	8 049,3	8 341,5	9 574,6	2 017,3	2 739,9	3 117,9	2 285,1	10 160,2	1 416,3	2 845,1	2 456,1	1 369,3	8 086,8
Teenused: krediid	20 804,0	21 951,9	25 485,8	5 802,1	7 351,0	7 925,7	7 787,7	28 866,5	6 887,4	9 267,5	8 743,4	7 875,7	32 774,0
Teenused: deebet	-12 754,7	-13 610,4	-15 911,2	-3 784,8	-4 611,1	-4 807,8	-5 502,6	-18 706,3	-5 471,1	-6 422,4	-6 287,3	-6 506,4	-24 687,2
Tulude bilanss	-1 164,0	-1 505,8	-3 483,4	-1 136,8	-915,9	-1 223,0	-1 650,4	-4 926,1	-1 503,8	-1 290,7	-973,1	-1 571,9	-5 339,5
Tulud: krediid	1 871,8	1 964,3	2 008,0	594,6	657,3	707,6	1 035,2	2 994,7	636,9	743,1	1 239,5	650,5	3 270,0
Tulud: deebet	-3 035,8	-3 470,1	-5 491,4	-1 731,4	-1 573,2	-1 930,6	-2 685,6	-7 920,8	-2 140,7	-2 033,8	-2 212,6	-2 222,4	-8 609,5
Ülekannete bilanss	2 080,0	1 653,5	1 959,0	601,0	804,3	575,1	679,9	2 660,3	569,8	570,0	559,4	749,4	2 448,6
Ülekanded: krediid	2 424,2	2 257,5	2 454,8	724,0	923,1	711,6	815,4	3 174,1	798,2	836,4	785,1	960,3	3 380,0
Ülekanded: deebet	-344,2	-604,0	-495,8	-123,0	-118,8	-136,5	-135,5	-513,8	-228,4	-266,4	-225,7	-210,9	-931,4
Kapitali- ja finantskonto	6 869,8	5 916,6	7 512,1	-1 359,0	1 373,8	1 166,5	4 325,7	5 507,0	3 960,0	2 228,3	2 507,1	4 921,2	13 616,6
Kapitalikonto	25,2	17,8	278,5	16,3	44,6	11,4	17,7	90,0	138,0	46,1	121,2	15,4	320,7
Finantskonto (v.a reservid)	6 844,6	5 898,8	7 233,6	-1 375,3	1 329,2	1 155,1	4 308,0	5 417,0	3 822,0	2 182,2	2 385,9	4 905,8	13 295,9
Otseinvesteeringud	7 989,7	3 208,2	5 601,4	2 971,7	260,0	809,2	1 860,4	5 901,3	1 733,1	170,6	25,3	1 190,1	3 119,1
Välismaale	-81,7	-1 239,8	-1 043,1	-294,3	-1 327,3	-1 422,8	-483,9	-3 528,3	-315,0	-888,5	-680,7	-152,8	-2 037,0
Eestisse	8 071,4	4 448,0	6 644,5	3 266,0	1 587,3	2 232,0	2 344,3	9 429,6	2 048,1	1 059,1	706,0	1 342,9	5 156,1
Portfelliinvesteeringud	-23,4	156,0	1 837,4	1 389,8	217,5	256,6	-199,9	1 664,0	-1 064,9	2 129,1	1 981,1	701,3	3 746,6
Nõuded	-127,9	-1 894,9	573,0	-62,4	83,5	546,8	-339,1	228,8	-1 107,2	83,5	-1 445,5	546,4	-1 922,8
Omandiväärtpaberid	500,8	187,0	53,3	431,4	-5,9	-30,9	-158,1	236,5	-5,4	74,5	-52,4	46,3	63,0
Võlaväärtpaberid	-628,7	-2 081,9	519,7	-493,8	89,4	577,7	-181,0	-7,7	-1 101,8	9,0	-1 393,1	500,1	-1 985,8
Kohustused	104,5	2 050,9	1 264,4	1 452,2	134,0	-290,2	139,2	1 435,2	42,3	2 045,6	3 426,6	154,9	5 669,4
Omandiväärtpaberid	401,1	3 292,3	-538,8	-1,9	502,6	-143,7	211,4	568,4	315,7	517,0	-103,6	226,6	955,7
Võlaväärtpaberid	-296,6	-1 241,4	1 803,2	1 454,1	-368,6	-146,5	-72,2	866,8	-273,4	1 528,6	3 530,2	-71,7	4 713,7
Tuletisinstrumentid (neto) ²			17,5	-66,4	25,8	42,0	-36,1	-34,7	-3,5	-10,9	-0,1	-49,2	-63,7
Muud investeeringud	-1 121,7	2 534,6	-222,7	-5 670,4	825,9	47,3	2 683,6	-2 113,6	3 157,3	-106,6	379,6	3 063,6	6 493,9
Nõuded	-2 480,2	-1 651,2	-2 819,3	-5 271,3	-1 974,2	481,0	1 562,7	-5 201,8	-646,0	-669,4	2 301,0	-1 105,5	-119,9
Pikaajaline kapital	-786,5	421,8	-1 108,7	-536,4	-500,5	487,1	227,1	-322,7	274,1	95,9	-1 055,1	-362,0	-1 047,1
Lühiajaline kapital	-1 693,7	-2 073,0	-1 710,6	-4 734,9	-1 473,7	-6,1	1 335,6	-4 879,1	-920,1	-765,3	3 356,1	-743,5	927,2
Kohustused	1 358,5	4 185,8	2 596,6	-399,1	2 800,1	-433,7	1 120,9	3 088,2	3 803,3	562,8	-1 921,4	4 169,1	6 613,8
Pikaajaline kapital	1 258,4	1 691,5	-549,9	695,5	838,0	139,6	141,3	1 814,4	963,2	-161,3	-890,9	1 595,2	1 506,2
Lühiajaline kapital	100,1	2 494,3	3 146,5	-1 094,6	1 962,1	-573,3	979,6	1 273,8	2 840,1	724,1	-1 030,5	2 573,9	5 107,6
Vead ja täpsustused	16,8	-511,3	-148,2	464,7	-297,2	-440,9	-74,3	-347,7	118,8	295,7	274,1	-56,7	631,9
Üldbilanss	126,4	1 797,6	2 270,5	-2 453,9	677,7	-591,0	1 637,0	-730,2	655,4	-225,9	26,3	471,0	926,8
Reservid	-126,4	-1 797,6	-2 270,5	2 453,9	-677,7	591,0	-1 637,0	730,2	-655,4	225,9	-26,3	-471,0	-926,8

¹ Vastavalt täiendava informatsiooni laekumisele on korrigeeritud eelnevate perioodide andmeid.

² Kuni 1999. aastani kuulusid tuletisinstrumentid portfelliinvesteeringute koosseisu.

Kui **teenuste bilansi** ülejääk on seni aasta-aastalt kasvanud, siis 2002. aastal see vähenes veerandi võrra, moodustades 8,1 miljardit krooni. Mitmel varasemal aastal moodustas teenuste bilansi ülejääk enam kui 70% kaubandusbilansi puudujäägist, kuid 2002. aastal oli see näitaja vaid 44%. Ülejäägi vähenemise põhjustas teenuste sisseostmise suurenemine kolmandiku võrra, samas kui nende eksport kasvas 13,5%. Kolmveerandi teenuste bilansi käibest moodustasid veo- ja reisi teenused. Teenuste bilansi ülejäägi vähenemine toimus aga sisuliselt väikese osakaaluga ehitusteenuste arvel, mille 2001. aasta 0,8 miljardi kroonine ülejääk asendus 2002. aastal 0,9 miljardi kroonise puudujäägiga. Ehitusteenuste sisseostmine intensiivistus aasta lõpus ning oli seotud rekonstrueerimistöödega energeetika- ja veandussektoris.

Tulude intensiivne netoväljavool stabiliseerus 2002. aastal, moodustades 5,3 miljardit krooni, mis on 0,4 miljardi krooni võrra enam kui 2001. aastal. Netoväljavoolu suurenemine oli tingitud varasemast suuremast dividendide ja jaotamata kasumi väljamaksest välismaistele otseinvestoritele, mille oletatavaks põhjuseks oli 2003. aastast jõustunud tulumaksuseaduse muudatus dividendide maksustamise osas.

Ülekannete bilansi ülejääk oli ligilähedaselt 2001. a tasemel, moodustades 2,4 miljardit krooni. Suures osas koosnes see valitsusülekannetest Euroopa Liiduga ühinemise ettevalmistamiseks.

KAPITALI- JA FINANTSKONTO positiivne saldo oli rekordiline – 13,6 miljardit krooni ehk ligi 2,5 korda suurem kui 2001. aastal. Erinevalt varasemaist aastaist, mil finantskonto ülejääk moodustus põhiliselt otseinvesteeringute arvel, kujunes 2002. aastal ülejääk muude investeeringute ja portfelliinvesteeringute intensiivistunud sissevoolu tulemusena.

Otseinvesteeringute netosissevool oli 3,1 miljardit krooni ehk ligi poole väiksem kui 2001. aastal. Mitteresidendid paigutasid Eestisse otseinvesteeringuid 5,2 miljardit krooni ja residentide otseinvesteeringud välismaale moodustasid 2 miljardit krooni.

Eestisse tehtud otseinvesteeringuist moodustas suurema osa (62%) jaotamata kasumi juurdekasv, andes tunnistust Eestisse tehtud investeeringute jätkuvast tulukusest. Samas mõjutas Eestisse tehtud otseinvesteeringute vähenemist põhiliselt aktsiakapitali ja laenukapitali juurdevoolu vähenemine. Aktsiakapitali juurdekasvu pidurdumine oli omakorda seotud mitmete ettevõtjate aktsiakapitali vähendamisega. Põhiosa Eestisse tehtud välismaistest otseinvesteeringutest pärines Soomest ja Rootsist ning populaarsemateks majandussektoriteks olid rahandus ning veondus, laondus ja side.

Residentide poolt välismaale paigutatud otseinvesteeringute struktuuris vähenes aktsia- ja laenukapitali osa, kasvas aga jaotamata kasumi osatähtsus. Investeeringud Leetu, Küprosele ja Läti ning samuti peamiselt rahandusse, veondusse, laondusse ja sisesse.

Portfelliinvesteeringute netosissevool moodustas 3,7 miljardit krooni, st oli üle kahe korra suurem kui 2001. aastal. Kapitali sissevool põhines peamiselt mõnede muu sektori ettevõtete ja krediitiasutuste edukatel võlakirjaemissioonidel välismaistel finantsturgudel (4,65 miljardit krooni). Portfelliinvesteeringute kujul toimus kapitali väljavool valdavalt valitsussektori suurenenud investeeringutega välismaistesse võlaväärtpaberitesse.

Muude investeeringute sissevool oli rekordiline ning ületas nende väljavoolu 6,6 miljardi krooni võrra. Sissevoolu moodustas peamiselt lühiajaliste kohustuste kasv mitteresidentide ees. Nõuded aasta kokkuvõttes ei muutunud.

* * * * *

2002. aasta täpsustatud ja 2003. aasta I kvartali esialgne maksebilanss avaldatakse Eesti Panga koduleheküljel (<http://www.eestipank.info>) 16. juunil 2003 kell 12.

Eesti Panga rahvusvaheliste ja avalike suhete osakond

PS Avaldamisel või tsiteerimisel palume viidata allikale